

**Els escrits de
Gabriel Alomar a
*Vida socialista***

Catalina M.
Vilanova Ripoll

Educació i Cultura
(2002), 15:
63-69

Els escrits de Gabriel Alomar a *Vida socialista*

The writing of Gabriel Alomar in *Vida socialista*

Catalina M. Vilanova Ripoll

Resumen

Vida Socialista es la primera revista socialista española que intentó conjugar obrerismo e intelectualismo. Se publicaron 210 números entre 1910 y 1914. En ella escribieron los intelectuales más afamados de España y Europa. En esta ocasión se presentan dos trabajos (un artículo y un soneto) del intelectual y político mallorquín Gabriel Alomar. Están escritos en un período de transición entre su etapa eminentemente literaria y otra más política que aun estará por llegar, por lo que los trabajos que se transcriben pueden ayudar a matizar la arqueología política de nuestro autor.

Summary

Vida Socialista is the first Spanish socialist magazine that tried to combine labourism and intellectualism. Two hundred and ten issues were published between 1910 and 1914. The most famous Spanish and European intellectuals wrote in this magazine. On this occasion two works (an article and a sonnet) by the intellectual and political Majorcan writer, Gabriel Alomar, are being introduced. They are written in a period of transition between his basically literary stage and another more political one which is yet to come; thus the works that have been transcribed could help to define the political archaeology of our author.

Nota prèvia

La revista *Vida Socialista* es publicà a Madrid entre el 1910 (2 de gener) i el 1914 (22 de febrer) i va treure a la llum 210 números amb una periodicitat setmanal. Es tractava de fet d'una publicació privada —no promoguda pel PSOE—, si bé els seus fundadors, promotors i propietaris eren Tomás Álvarez Angulo i Juan Almela Melià, ambdós periodistes i destacats militants del partit, i que sempre evidenciaren a la revista una fidelitat total a les seves tesis (excepte potser en la conveniència de la conjunció socialista republicana).

Tenia unes dimensions de 27 x 19 cm i 16 pàgines de text, fotografies i dibuixos; es venia al preu de 15 cèntims. El 1913 realitzava un tiratge de 8.000 exemplars i comptava 2.223 subscriptors a Espanya i 651 a l'estranger.

La revista gaudí d'algunes seccions fixes, tals com «Vida política» amb la qual s'iniciava cada exemplar i que sempre firmà Pablo Iglesias; «Crónica», que es referia a comentaris polítics i a qüestions d'actualitat i era signada normalment per Álvarez Angulo;

«Notas Internacionales», que informava de les notícies del socialisme, fonamentalment centreeuropeu, a càrrec d'Emilio Corrales. Per la seva banda «Escobazos» era una secció el responsable de la qual era Almela Melià, de caire incendiari i crític. En canvi, «Páginas Femeninas», a càrrec d'Amparo Martí, de Caridad Alcón i altres col·laboradores, presentava articles prou avançats sobre la situació i problemàtica de la dona.¹

De tota manera, la característica més destacable de la revista fou el seu intent de ser un pont d'encontre entre intel·lectuals i obrers. *Vida Socialista* evidencià en els seus continguts aquest fet i en aquest sentit evocava un poc el que passava en el si del PSOE, ja que els anys en què veu la llum coincideixen amb l'apropament dels primers intel·lectuals al partit, actitud que la revista sempre defensà, tal com s'evidencia ja des del primer moment en recolzar el projecte de l'«Escuela Nueva» de Manuel Núñez de Arenas. Un llenguatge planer, de caire periodístic, al servei de les plomes més valuoses del moment podria servir per caracteritzar el que fou realment *Vida Socialista*; fou, sense cap gènere de dubtes, una publicació en aquest sentit molt per damunt d'*El Socialista*, de tal manera que avui ens sembla la primera publicació socialista de caire cultural i fins i tot intel·lectual.

Cal tenir present que a les pàgines de *Vida Socialista* firmaren autors com Leopoldo Alas, Rafael Altamira, Concepción Arenal, Pío Baroja, Jacinto Benavente, Julián Besteiro, Blasco Ibáñez, Joaquín Costa, Pérez Galdós, Ortega y Gasset, Eugeni d'Ors, Adolfo Posada, Ramón y Cajal, Santiago Rusiñol, Unamuno, etc., entre els espanyols. Al mateix temps oferia articles i textos d'autors estrangers com Émile Zola, Mark Twain, L. Tolstoj, Tagore, Spencer, Schopenhauer, Renan, Nietzsche, Mallarmé, Ellen Key, Heine, M. Gorki, Ferriere, Eça de Queiroz, D'Amicis, Anatole France, Oscar Wilde..., o de clàssics com Homer, Plató, Sèneca, Cervantes, Feijoo, Bécquer, Diderot, Voltaire, Larra, Marx, Mesonero Romanos, Edgar A. Poe, el duc de Rivas, Safo, Saint-Simon...

Crec que amb aquesta nòmina d'autors es pot assolir una idea del que representà *Vida Socialista* a la premsa política del moment, és a dir, un canvi tal que per primera vegada un partit obrerista i de masses s'obria a la literatura, al pensament i al món de les idees, tot evidenciant que l'intel·lectual no és necessàriament un luxe burgès, sinó que pot ajudar als plantejaments de l'esquerra i a la presa de consciència social.

Doncs bé, és en aquesta *Vida Socialista* on trobam dos treballs signats per Gabriel Alomar, dels quals no han donat notícia els reculls dels seus articles que s'han anat publicant en aquestes dues darreres dècades, fonamentalment. Es tracta d'un article de caire polític, «Entrada del socialismo en las Cortes», que va veure la llum al número 23 (pàg. 3 i 4) de 5 de juny de 1910, i d'un poema —un sonet, en concret— «Consagració» publicat al número 91 (pàg. 5) corresponent al 29 d'octubre de 1911.

No són dues peces magistrals ni de molt, però és indubtable que aporten coneixement i informació sobre l'abundant obra periodística del nostre autor, en una època políticament molt interessant, perquè és entre 1910 i 1916 quan Alomar madura ideològicament. Recordem que abans de 1910 Alomar està en una etapa que sens dubte podem anomenar literària i que, després de l'etapa futurista, culmina el 1911 amb la publicació del seu recull de poemes *La columna de foc*. Per altra banda, hem d'esperar a 1916 per trobar un Alomar ideològicament actiu i amb protagonisme polític, ja que fou en aquest any que fundà juntament amb Marcel·lí Domingo el Bloc Republicà Autonomista.

---

¹ Per a aquestes dades, vegeu: MORAL, E. (1997). *Historia de una gran revista. Introducción al semanario Vida Socialista*. Barcelona, Mainer Til edic.

Si la vida d'Alomar es mou en aquests anys entre la poesia i la política, exactament la seva col·laboració a *Vida Socialista* participa justament d'aquestes dues propostes, ja que els seus treballs son específicament, i tal com ja hem dit, un article de caire polític i un poema, així mateix polític per anticlerical.

Per altra banda, cal recordar que fou el 1920 quan fundà amb Xirau la Unió Socialista de Catalunya, primer apropament conegut al socialisme de G. Alomar i del qual ja no abjurà mai. Aleshores, aquesta primera col·laboració «política» amb *Vida Socialista* que aquí presentam, creiem que pot ajudar a plantejar l'arqueologia política d'Alomar i a esbrinar-ne un precedent o contacte amb el socialisme de Pablo Iglesias deu anys abans de la seva definitiva definició política. Deixam la data apuntada per a l'ús dels analistes en general i dels «alomaristes» en particular.

A nivell personal aquests anys són els previs a la seva destinació a Figueres com a catedràtic d'institut (1912), per la qual cosa podem considerar que quan publicà el primer treball a *Vida Socialista* (1910) devia coincidir amb la preparació de les esmentades oposicions, ben segur que a Barcelona. És un article que, originalment, no publicà Alomar a la revista a la qual ens referim, sinó que és un treball que *Vida Socialista*, pel seu interès, transcriu d'*El Poble Català*. Desconeixem si la traducció és del mateix Alomar, o d'algun socialista català, però indubtablement aquest fet ens indica que, malgrat que sia un article fet des del republicanisme, interessà prou els socialistes de Madrid per reeditar-lo a la seva publicació.

En canvi el sonet «Consagración» per la data de publicació —finals d'octubre de 1911— molt possiblement fou escrit a Gijón, ja que aquest any exercí de professor d'institut en aquesta localitat asturiana, de tal manera que fou d'aquí des d'on demanà el canvi a l'institut de Figueres.

Transcripcions

Entrada del socialismo en las Cortes

La «nota» de las elecciones pasadas, en toda España, es la entrada del Socialismo en las Cortes, personificado en Pablo Iglesias. Eso, amigos míos, es una honra innegable para Madrid; del Madrid-villa, que ha obtenido, el pasado domingo, una ejecutoria de ciudadanía.

Cuando alguien hizo sonar el nombre de Pablo Iglesias como posible candidato por Barcelona, yo sentí, como el amigo Zulueta, la significación acertadísima del caso, y el recuerdo de Salmerón me surgió igualmente; de Salmerón, unión, como hubiera sido Iglesias, entre el catalanismo verdaderamente radical y el republicanismo español regenerado.

El republicanismo de otros tiempos era producto de las clases medias; tenía, por eso, un pecado original. Madrid, como localidad, no tiene clases medias. ¿Recordáis una de aquellas vueltas luminosas del Retiro?. Los carruajes blasonados, donde se recuestan bellas damas, circulan entre el popular fastidio de los peatones. Ello es un símbolo: otro símbolo del paradójico concubinato victor-burguesco que junta en las pinturas de Velazquez los cortesanos poderosos con los parásitos desgarrados, como apoya los muros del Palacio de

Oriente sobre los bordes misérrimos del río. Madrid es corte, y por eso tiene duquesas; tiene grandes de España que acudieron un día desde las torres señoriales abandonadas, pero que están identificados hoy con la población crecida en derrerior del Palacio, como crecieron en otro tiempo las urbes en torno de un castillo ó de una iglesia.

Madrid es villa, y por eso tiene un contingente indígena y puro de villanos, que conservan, intacta casi, la bella tradición del tiempo en que un Goya los inmortalizaba. Pero Madrid es también capital, capital de España, y guarda entre sus calles una turba de provincianos que acuden á la sombra del estado para conseguir, á cualquier precio, un facil vegetar vergonzoso de parásitos. En este concepto, Madrid es lo más *provinciano* de España.

Ahora bien: el primer síntoma de que dentro de Madrid se está formando también una *ciudad*, una ciudad que se propone luchar, para destruirlas, con la corte, con la capital, con la villa, es la rápida formación de su nucleo de socialistas, y lo claramente que han visto la necesidad de convertir en política y activa la doctrina meramente social ó de castas que en principio tuvieron. De entre la abyección de la villa *chulesca*, una pléyade de obreros dignísimos, *virilizados*, forma hoy la más noble, la más fuerte, la más pura de las agrupaciones políticas no catalanas. Es en Madrid, como decía, lo que nuestro catalanismo de la izquierda tiene que ser en Barcelona. Y este Socialismo, que acabará con la *villa*, porque la elevará á *ciudad*, acabará igualmente con la *capital* de hoy, porque desvanecerá la multitud burguesa de sus *advenidizos*, arribistas que dejan todo ideal y toda conciencia á las puertas de la villa para mejor subir á modo de reptiles, las escalas de los Ministerios. Y acabará también con la *corte*, porque comprendiendo que la Monarquía es un nexo histórico que liga y conjunta todos los actuales intereses en pro de la continuación de un sistema (del sistema que asegura la vida á la corte á cambio de recibir en sí la seguridad de la propia vida) acaba de sustituir aquellas incoloras burguesías en la representación pura y hegemónica de la idea republicana.

Por eso el triunfo de Pablo Iglesias tiene una doble trascendencia. Es, por de pronto, el advenimiento del Socialismo á integrar el poder legislativo español; y es, además, la renovación y el resurgimiento del partido republicano. Entiéndase bien, del partido republicano como fuerza que contribuye á las luchas parlamentarias y á la posible evolución hacia los tiempos modernos y las nuevas fórmulas; pero también como fuerza material para acudir a la revolución cuando ello no sea una aventura estéril, cuando tenga serias garantías de triunfo, cuando sea (como será por fuerza) el único medio de incorporar totalmente España á la marcha del mundo latino. Revolución para hacer posible la evolución: para quitar los obstáculos que, ó se oponen á la marcha incesante ó la convierten en retroceso. Tal es la verdadera fórmula.

El socialismo, que sin contar sus fuerzas parlamentarias en tierras germánicas, es hace tiempo un factor en los Parlamentos de

Francia y de Italia, entra hoy, fecha memorable, en el Parlamento español. Y nosotros, colocados en la avanzada, á la mira de todas las renovaciones, pensamos, saludando al hombre y á la idea, en el día en que Cataluña enviará a las Cortes el representante de su todavía inexistente Socialismo; y le vemos tan penetrado de la fuerza de su origen nacional como de la fuerza de su fin universal.

Gabriel Alomar
(De *El Poble Català*)

Consagración

La yerba del bosque, impía, profana
la simbólica cruz que los arcos unía;
no se oye ya el toque del Avemaría
en son melancólico doblar la campana.

Sóla, triunfante, grave y soberana,
levántase la pila donde un día
su frente impura á ungir venía,
con devoción la multitud cristiana.

Por las ruinas avanza, lentamente,
una vaca, en la iglesia derruida;
de las últimas lluvias, agua pura

bebe dentro de la pila con sed ardiente;
vencido el templo, queda en él cumplida
la gran consagración de la Natura.

Gabriel Alomar